

BØRNS BRUG AF INTERNET OG SOCIALE MEDIER

En spørgeskemaundersøgelse
af grønlandske 6.-7. klasser

UDGIVET AF: MIO – Meeqqat Pisinnaatitaaffinik Sullissivik/Børnerettighedsinstitution

RAPPORT UDARBEJDET AF: Camilla Nymand Petersen & Sikkerninguaq Hard Lorentzen

UNDERSØGELSE UDARBEJDET AF: Katrine Kratholm Rasmussen

REDAKTION: Trine Nørby Olesen

GRAFIK: Nuisi Grafik

INDHOLD

4 Børn og unge på nettet

- 4 Børns brug af internet og sociale medier
- 5 På internettet alene
- 5 Egen smartphone
- 6 Facebook

7 Børns adfærd og vokseninteresse

- 7 Interesse fra de voksne
- 9 På internettet flere gange dagligt

10 Adgang til viden

- 10 Børn læser nyheder

12 Sociale relationer

- 12 Venskaber
- 13 Mobning
- 14 Fortryde handlinger på internettet
- 15 Dårlige oplevelser på internettet

16 Adgang til hjælp

- 16 Nogen at tale med
- 17 Kendskab til hjælpeinstanser

18 MIO's anbefalinger

- 18 MIO's afsluttende anbefalinger
- 19 Gode råd til voksne, når børn er på internettet

20 Om undersøgelsen

- 20 Metoder
- 20 Undersøgelsen
- 20 Basisoplysninger om børnene
- 21 Referencer

22 Dilemmakort

BØRN OG UNGE PÅ NETTET

Børns brug af internet og sociale medier

I 2014 OPRETTEDE MIO ET BØRNEPANEL BESTÅENDE AF GRØNLANDSKE 6.-7. KLASSES FOLKESKOLEELEVER. MIO VIL MED BØRNEPANELET HØRE BØRN OM FORSKELLIGE EMNER, SOM VEDRØRER DEM OG DERES HVERDAG. MED BØRNEPANELET BLIVER BØRNEGENES STEMME HØRT. I DENNE UNDERSØGELSE ER PANELET BLEVET SPURGT OM DERES BRUG AF INTERNET OG SOCIALE MEDIER.

De fleste børn bruger internettet og de bruger det ofte. Et stort antal børn i Grønland er online og flere får mulighed for at komme det med tiden.

Der er mange fordele ved at være på nettet. Børn kan nemt kommunikere med hinanden, de kan søge oplysninger og information og lære nyt, der kan være med til at udvikle dem. Men det er ikke uden risici. Børn kan støde på krænkende og grænseoverskridende oplysninger, blive kontaktet af fremmede eller opleve mobning i cyberspace. Derfor er det yderst vigtigt, at man som voksen – forælder eller børneprofessionel – er opmærksom på børns brug af internet, lærer dem at være kritiske og reflektere over deres aktiviteter, men også støtter dem og bruger tid sammen med dem, når de er på nettet og i de sociale fora, der er en stor del af deres virkelighed og dagligdag.

DELTAGERE I UNDERSØGELSEN

Rapporten er baseret på 910 elevers besvarelser på spørgeskema. Eleverne gik i 6.-7. klasse og var repræsenteret fra hele Grønland. Både piger og drenge besvarede spørgsmålene. Eleverne var primært 11-12 år gamle.

Læs mere om metode sidst i rapporten.

BØRN SKAL SIKRES ADGANG TIL INFORMATION OG MATERIALE FRA FORSKELLIGE NATIONALE OG INTERNATIONALE KILDER, MEN SAMTIDIGT BESKYTTES MOD OPLYSNINGER, DER KAN SKADE BØRNEGENES VELFÆRD.

FN's Konvention om barnets rettigheder, artikel 17.

GRØNLAND TILTRÅDTE FN'S KONVENTION OM BARNETS RETTIGHEDER 11. MAJ 1993 OG FORPLIGTER SIG SÅLEDES TIL AT FREMME ALLE ARTIKLER I KONVENTIONEN.

INTET BARN MÅ UDSÆTTES FOR VILKÅRLIG ELLER ULOVLIG INDBLANDING I SIT PRIVAT- OG FAMILIELIV.

FN's Konvention om barnets rettigheder, artikel 16.

På internettet alene

MIO'S BØRNEPANELUNDERSØGELSE HAR VIST, AT 71,97 % AF BØRN, DER BENYTTER INTERNETTET, BENYTTER DET ALENE.

Børn og unge er enormt dygtige til at færdes på internettet og bruge forskellige apps til smartphones. Det er dog således, at nogle internetsider eller apps kræver oprettelse af profiler, hvor navne, adresser og andre personlige oplysninger gemmes. Derfor er det også en god ide, at man som voksen bruger noget tid sammen med børnene, når de skal lære at begå sig på internettet eller bruge mobilen.

De rettigheder, vi har i almindelighed, også gælder på internettet. Det betyder, at retten til privatliv også gælder på nettet og at ingen må bryde ind på ens internetprofiler og f.eks. læse ens beskeder (Medierådet for børn og unge et al.).

Det er vigtigt at være opmærksom på, at FN's Børnekonvention definerer alle mennesker som børn, indtil de bliver 18 år (FN's Konvention om barnets rettigheder, artikel 1). Det betyder, at vi, som forældre eller voksne med ansvar for et barn, også har ansvaret for barnets sikkerhed på internettet. Det er vi voksne, som skal beskytte barnet og nogle gange er barnet ikke selv i stand til at træffe de rigtige beslutninger og skal have hjælp.

Derfor er det vigtigt, at voksne lærer børn om sikkerhed, privatliv og private oplysninger på internettet. Børn har ret til privatliv (FN's Konvention om barnets rettigheder, artikel 16), men børn har også ret til at blive beskyttet mod alle former for skade, misbrug og udnyttelse – også på internettet (FN's Konvention om barnets rettigheder, artikel 19, 34, 36). Børns ret til privatliv må ikke krænkes eller udnyttes af andre.

Se flere råd til voksne om børns brug af internet på side 19.

Tabel 1 – På internettet alene

Svarmuligheder	Besvarelser
Alene	71,97 % 611
Sammen med mine forældre	39,69 % 337
Sammen med andre voksne, hvor jeg bor	8,13 % 69
Sammen med mine søskende	38,87 % 330
Sammen med mine venner	40,40 % 343
Sammen med mine lærere	14,84 % 126
Sammen med de voksne i min fritidsklub	2,83 % 24
Respondenter i alt:	849

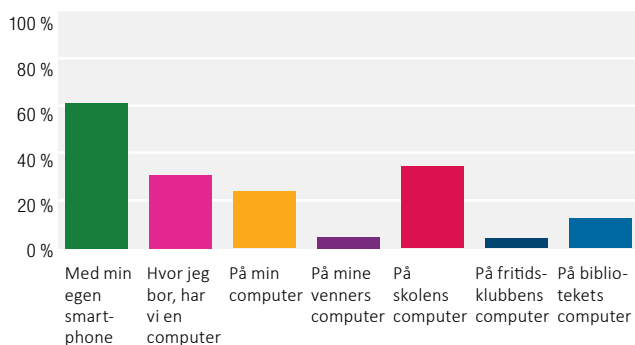
849 børn besvarede spørgsmålet, 61 sprang spørgsmålet over. Børnene havde mulighed for at give flere svarmuligheder.

Egen smartphone

OVER HALVDELEN AF BØRN I ALDEREN 11-12 ÅR HAR EGEN SMARTPHONE.

Ud af de 852 børn, der besvarede dette spørgsmål, benytter størstedelen internettet over egen smartphone, herefter benytter børnene tilgængelige computere eller tablets på skolen eller i hjemmet. De fleste af disse benytter internettet alene.

Figur 1 – På internettet med smartphone

De fleste børn benytter egen smartphone til at gå på internettet.

Facebook

ADSPURGT OM PÅ HVILKET MEDIE, BØRNENE AKTIVT HAVDE EN PROFIL, SVAREDE STØRSTEDELEN FACEBOOK.

På flere sociale medier, som f.eks. Facebook, skal man være 13 år for at oprette en profil. Størstedelen af de deltagende børn i undersøgelsen er 11-12 år gamle og bruger således et medie, som ikke er rettet til dem og med en brugergruppe, som for de fleste vedkommende, er meget ældre end dem. Det betyder, at børn kan blive eksponeret for indhold på facebook o.lign., som ikke er egnet til deres alder f.eks. pornografisk eller voldeligt indhold. Eller de kan blive kontaktet af voksne, som ikke har gode hensigter i forhold til barnet.

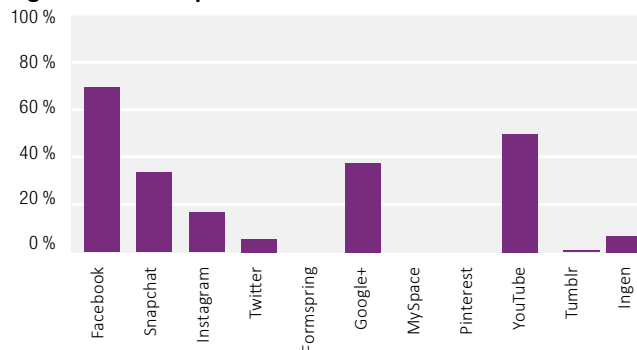
Børnene havde i forbindelse med spørgsmål om sociale medier mulighed for selv at skrive en kommentar om, hvad de synes var godt og dårligt ved de sociale medier.

Børnene udtrykker at være glade for at kunne følge hinandens liv og gøren på de sociale medier. De er også glade for den kontakt, de kan opretholde ved at skrive til hinanden

(chat) og se hinandens billededer. Mange er også glade for YouTube og Google, hvor de kan finde alt fra film til musik.

Børnene er ikke glade for at blive kontaktet af fremmede (mænd), nogle bryder sig ikke om fodbold og andre om spil på nettet. Andre nævner sex, som noget de ikke er glade for at se på og nogle nævner langsomt internet, som noget de ikke kan lide.

Figur 2 – Profiler på nettet

**835 børn besvarede spørgsmålet,
75 sprang spørgsmålet over.**

BØRNS ADFÆRD OG VOKSENINTERESSE

Interesse fra de voksne

CA. EN TREDJEDEL AF BØRNENE VED IKKE, OM DE VOKSNE INTERESSERER SIG FOR DERES AKTIVITETER PÅ INTERNETTET.

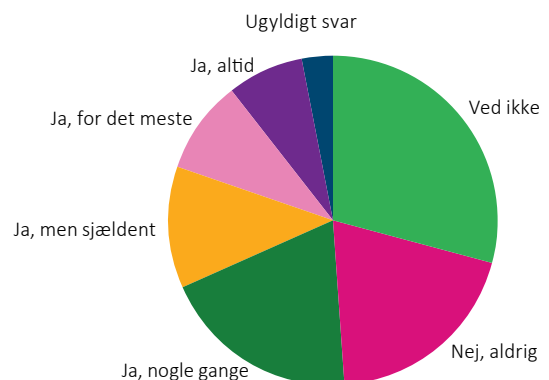
Ca. 18 % oplever, at voksne nogle gange interesserer sig for deres aktiviteter på internettet og ca. 20 % oplever aldrig interesse fra de voksne for, hvad de laver på internettet. Knap 18 % ved, at de voksne interesserer sig for deres aktiviteter på internettet enten altid eller for det meste.

Tabel 2 – Interesse fra voksne

Svarmuligheder	Besvarelser	
Ved ikke	30,01 %	253
Nej, aldrig	19,93 %	168
Ja, nogle gange	19,91 %	151
Ja, men sjældent	12,10 %	102
Ja, for det meste	9,49 %	80
Ja, altid	7,71 %	65
Ugyldigt svar	2,85 %	24
Respondenter i alt:		843

Lagkage 1 – Interesse fra voksne

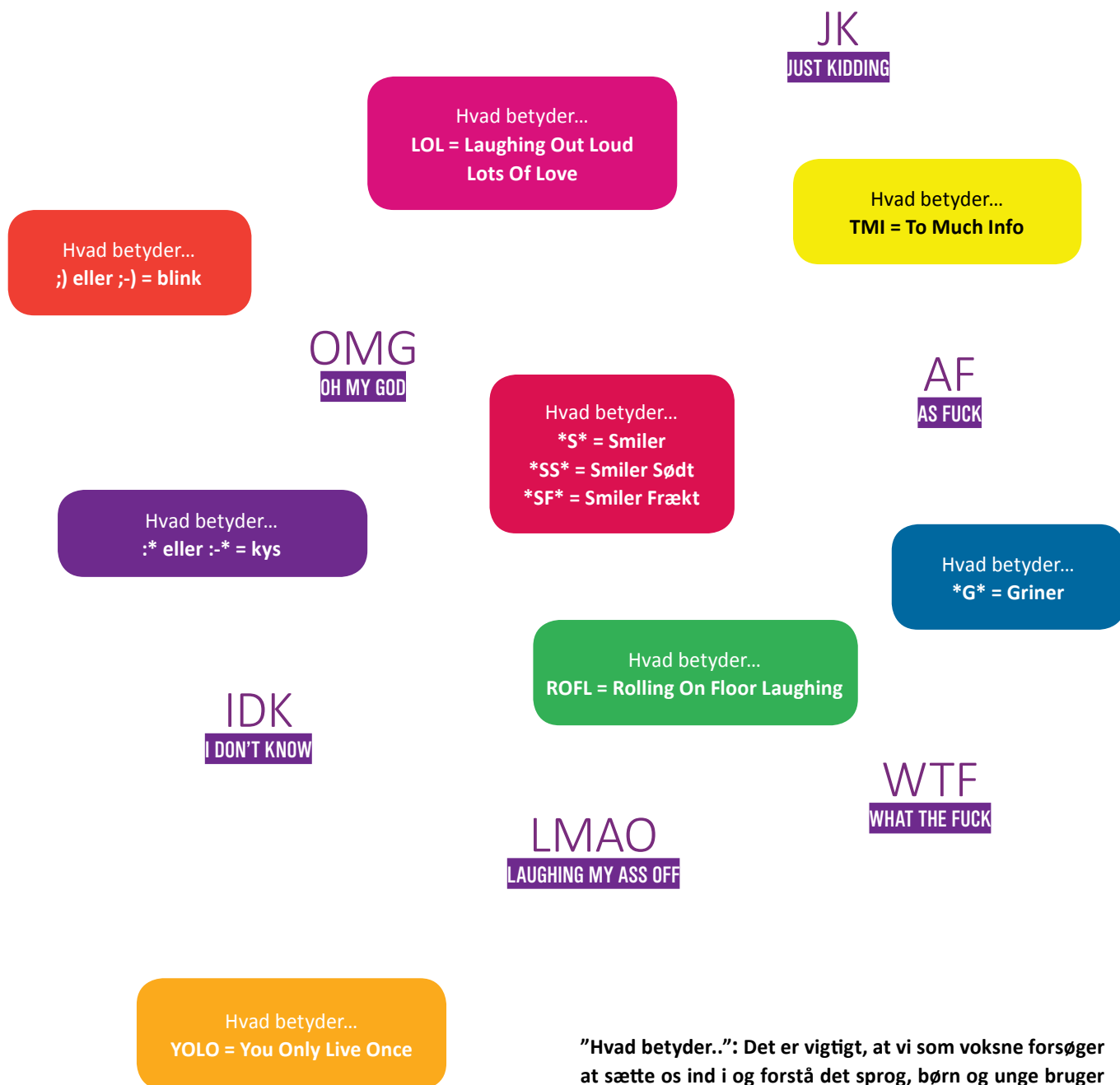

Børnene blev spurgt, om de oplever, at de voksne interesserer sig for, hvad de laver på internettet. 843 besvarede spørgsmålet. 67 besvarede ikke spørgsmålet.

Af de sociale medier på internettet bruger børnene, som beskrevet, oftest Facebook. De benytter herefter oftest Snapchat på mobilen. Andre populære internetsider er YouTube og Google.

Det er vigtigt for børn, at voksne viser interesse for, hvad de laver på internettet. Der foregår meget social interaktion og kommunikation over de sociale medier, som giver en risiko

for, at børn oplever noget ubehageligt. Omvendt giver internettet og de sociale medier også børn og unge muligheder for at opsøge spil, undervisningsmateriale, kommunikere med venner m.v. Men på trods af dette har børn brug for voksne til at lære dem at være kritiske, reflektere og sætte grænser – også på internettet.

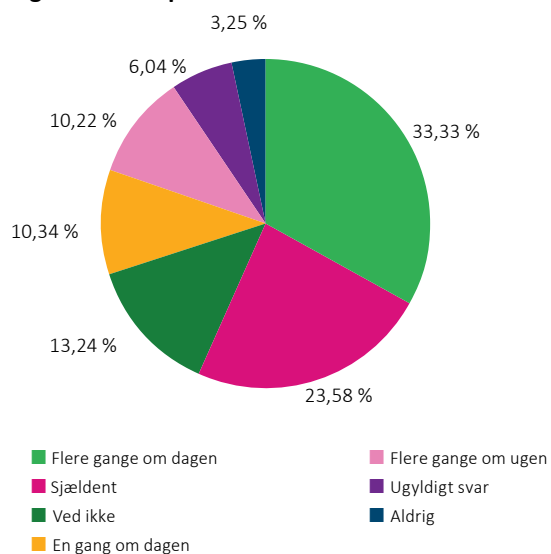
”Hvad betyder..”: Det er vigtigt, at vi som voksne forsøger at sætte os ind i og forstå det sprog, børn og unge bruger på internettet og over mobiltelefon i dag. Dette er nogle af de anvendte forkortelser.

På internettet flere gange dagligt

33 % AF BØRNENE BRUGER INTERNETTET FLERE GANGE DAGLIGT.

Ca. 24 % bruger internettet sjældent og kun 3,25 % benytter ikke internettet. Man kan forestille sig, at den lave brug af internettet ikke hænger sammen med manglende interesse, men nærmere hænger sammen med manglende adgang til internettet, men dette er ikke undersøgt i forbindelse med denne undersøgelse.

Figur 3 – Børn på internettet

861 børn besvarede spørgsmålet om, hvor ofte de benytter internettet. 49 sprang spørgsmålet over.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har udgivet et webbaseret dansk undervisningsmateriale "Social Star" til folkeskolen, der skal "lære børn og unge om den kommercielle intention i social og engagerende kommunikation.." (Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, 2014. www.kfst.dk).

Du kan lade dig inspirere af materialet.

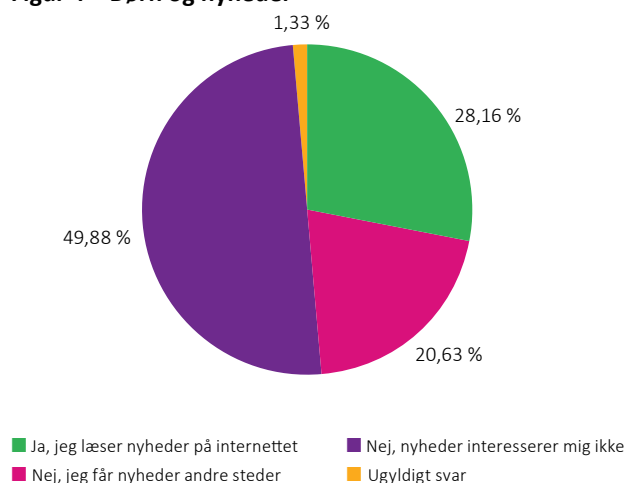
ADGANG TIL VIDEN

Børn læser nyheder

1/3 AF BØRNE I UNDERSØGELSEN LÆSER NYHEDER PÅ INTERNETTET.

Undersøgelsen viser, at børn interesserer sig for at få viden om deres egen by og deres land, men også om resten af verden. Ud af 824 børn, som besvarede spørgsmålet, læser 232 nyheder på internettet, mens 170 børn får nyheder fra andre steder. 411 børn interesserede sig ikke for nyheder.

Figur 4 – Børn og nyheder

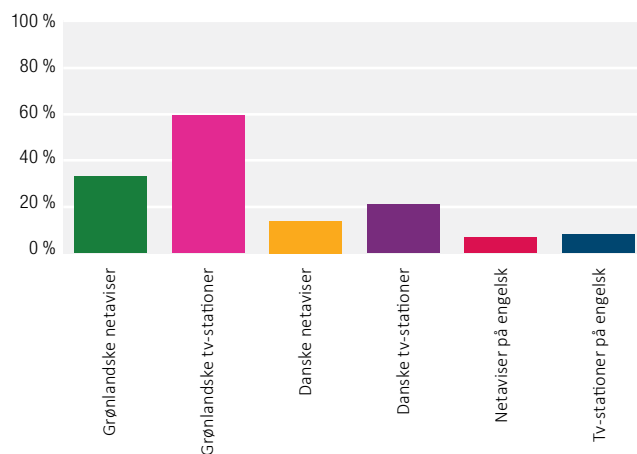

Der ses en ligelig fordeling af børn, der interesserer sig for nyheder og børn, der ikke interesserer sig for nyheder.

Af de børn, der læser nyheder på internettet, får en stor del deres viden fra grønlandske tv-stationer og netaviser. Dette kan åbne op for udvidede muligheder for at nå børn gennem grønlandske medier og dermed øge deres viden om forhold, der berører dem.

Børnetsalsmand Aviâja Egede Lynge siger om børns brug af internettet: *"Børn og unge har ret til information gennem forskellige medier og vores undersøgelse viser, at der er mulighed for at påvirke børn og unge – og bl.a. lære dem om rettigheder – gennem internettet"*.

Figur 5 – Medier

Børnene benytter sig primært af grønlandske medier.

Børnene blev i samme forbindelse spurgt om, hvor og med hvem de søger nyhederne. De fleste børn ser og hører nyheder sammen med de personer, de bor med. MIO finder dette positivt, da det giver børnene mulighed for at drøfte nyhederne – hvad de tænker og forstår – med nogle voksne.

Tabel 3 – Børn der læser nyheder

Svarmuligheder	Besvarelser	
Vi hører nyheder sammen i radioen, der hvor jeg bor	38,37 %	188
Jeg hører nyheder i radioen alene	19,80 %	97
Vi læser avis sammen, der hvor jeg bor	7,14 %	35
Vi ser nyheder i tv sammen, der hvor jeg bor	66,94 %	328
Jeg ser nyheder alene i tv	25,10 %	123
Respondenter i alt:		490

Størstedelen af børn, der modtager nyheder, ser og hører dem sammen med de personer de bor med.

BØRN HAR RET TIL ADGANG TIL INFORMATION OG MATERIALE FRA FORSKELLIGE NATIONALE OG INTERNATIONALE KILDER, SÆRLIGT SÅDANNE, HVIS FORMÅL ER AT FREMME BARNETS SOCIALE, ÅNDELIGE OG MORALSKE VELFÆRD OG FYSISKE OG PSYKISKE SUNDHED.

FN's Konvention om barnets rettigheder, artikel 17.

SOCIALE RELATIONER

Venskaber

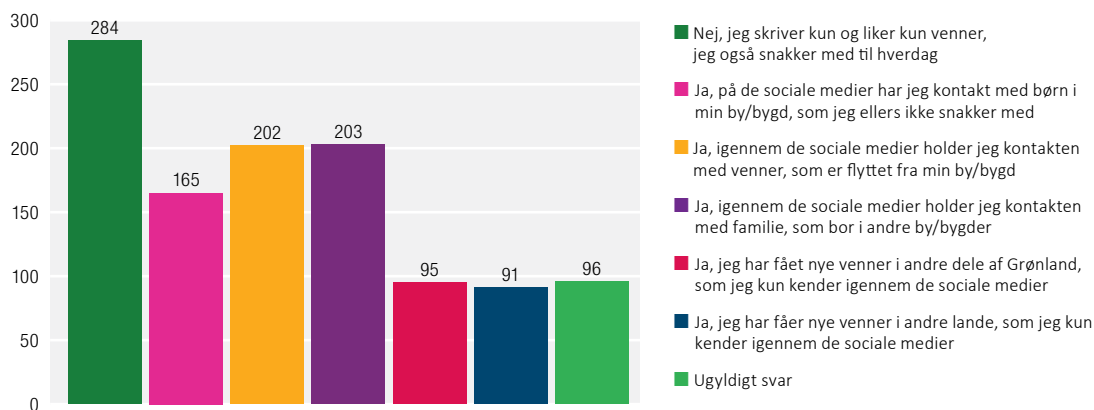
EN STOR DEL AF BØRN, DER BENYTTER DE SOCIALE MEDIER PÅ INTERNETTET, HAR KONTAKT TIL MENNESKER, SOM DE IKKE HAR KONTAKT TIL I HVERDAGEN.

Kontakter kan være venner og familie i andre byer, nye venner fra egen eller anden by og nye venner fra andre lande. De sociale fora, der findes på internettet og over mobilen, er en stor del af børns og unges liv i dag. Venskaber plejes og de sociale medier giver mulighed for at holde sig opdateret om hinandens gøren. Børns liv på internettet og andre medier fylder meget, hvilket gør det nødvendigt for voksne at følge med i børns færden i cyberspace.

Ud af 613 børn, der har besvaret spørgsmålet, om de har kontakt til venner, som de ellers ingen kontakt har til i hverdagen, har 284 børn besvaret, at det har de ikke. Børnenes besvarelser viser også, at en ret stor andel af børnene har sociale relationer med andre udenfor deres daglige netværk via de sociale medier, herunder kontakt til familiemedlemmer, som bor andre steder end de selv.

Undersøgelsen viser, at der ingen signifikant sammenhæng er mellem, at have mange venner på de sociale medier og have (eller ikke have) mange venner i virkeligheden. Man kan både have mange og få venner på medier og samtidig mange eller få venner i virkeligheden.

Figur 5 – Venskaber

613 børn besvarede spørgsmålet. 297 sprang over.

”Sikkerchat” har dette gode råd, som du som voksen kan give videre til børn:

”Nettet er et godt sted at møde nye, interessante mennesker. Men det er altid vigtigt at være på vagt, når man tilføjer nogen, man ikke kender – det er ikke sikkert, at de er den, du tror. Tænk over, hvem du tilføjer og reagér, hvis der er én, som opfører sig underligt” (www.sikkerchat.dk).

Mobning

MOBNING BLANDT BØRN KAN HAVE STORE KONSEKVENSER FOR BÅDE DEN MOBBEDE OG MOBBEREN.

Børn, der mobbes, kan langsomt få nedbrudt deres selvværd og selvtillid. Psykosomatiske følger som ondt i maven og hovedet, manglende koncentration, træthed, svingende humør og meget andet, kan være nogle af de konsekvenser, børn, der mobbes, oplever. Det kan have konsekvenser langt ind i voksenlivet, hvis man oplever mobning som barn.

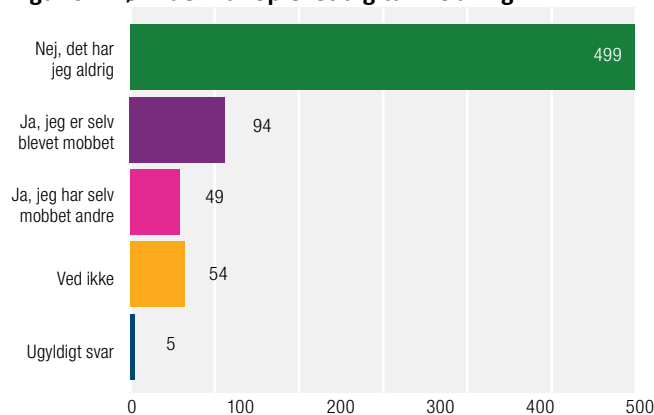
Omvendt kan mobning også få konsekvenser for mobberen. Børn, der mobber andre, har brug for voksne til at hjælpe dem med at stoppe deres handlinger og få indsigt i, hvilke konsekvenser mobningen kan medføre. Uden hjælp kan mobberen på sigt udvikle personlighedstræk, der ikke er til gavn for ham/hende selv eller andre.

Nærværende undersøgelse viste, at ud af de 667 børn, der besvarede spørgsmålet om de oplevede mobning på internettet, havde 14,9 % (94 børn) oplevet at blive mobbet. Hele 74,81 % (499 børn) oplevede ikke mobning over internettet. 7,35 % (49) siger, at de selv har været med til at mobbe andre.

Digital mobning bliver også belyst i "HBSC-undersøgelsen 2014". Mobning generelt i Grønland viser sig, at være blandt de højeste i sammenligning med 40 andre lande (Nielsen 2015). Mobningen forekommer oftere i de yngre aldersgrupper, f.eks. ses forekomsten hos børn i 11-12 års alderen at være større end hos de 13-14-årige (ibid.). I undersøgelsen adspørges dem, der har oplevet at blive mobbet, om de ligeledes har oplevet digital mobning. En tredjedel af de adspurgte svarede i denne undersøgelse, at de var blevet mobbet gennem digitale medier, hvor mobningen hyppigst var modtagelse af grimme beskeder. Tallene i HBSC-undersøgelsen er, som det ses, højere end resultaterne for mobning i denne undersøgelse. Årsagen til dette kendes ikke.

Mobning er et følsomt emne og kun få børn vælger i MIO's undersøgelse at uddybe, hvordan de har oplevet mobning. Flere har oplevet, at der skrives dårlige ting om dem eller oplevet at blive kaldt øgenavne.

Figur 6 – Børn der har oplevet digital mobning

Størstedelen af de børn, der har svaret på, om de oplever mobning på internettet, svarer, at de ikke oplever mobning. Dog har 94 børn oplevet mobning på internettet. Dette svarer til 14,9 %.

Vi spurgte børnene, om de kunne komme med eksempler på, hvordan de oplevede at blive mobbet på deres profil.

– eksempler på svar:

FUCK OFF VED DET IKKE

JEG BLEV KALDT FOR "BITCH"

JEG SKREV FOR SJOV MED MIN KLASSEKAMMERAT, HAN TOG DET FOR ALVORLIGT OG NEDGJORDE MIG PGA. DET JEG SKREV

JEG VIL IKKE TALE OM DET! :-(

JEG BLEV INVITERET TIL EN FACEBOOK GRUPPE OG SÅ BEGYNDTE ALLE MED AT MOBBE

Kun 53 elever uddyber, hvad der er sket, da de var med til at mobbe andre.

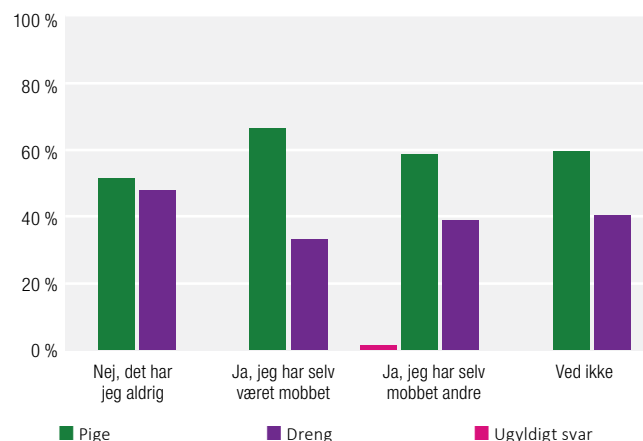
Børnene gav følgende eksempler på, hvordan de selv var med til at mobbe igennem deres profil:

FORDI MIN VEN VAR IRRITERENDE MOBBEDE JEG HENDE

BLIV FACERAPED

Undersøgelsen viser desuden, at forekomsten af mobning er større hos piger end drenge. Denne tendens ses ligeledes i den tidligere nævnte "HBSC-undersøgelse 2014". MIO's undersøgelse viste samtidig, at flest piger både oplever mobning og samtidig oftere er med til at mobbe andre. Det er dog uvist, om resultatet bunder i, at piger oplever hændelser i hverdagen mere som mobning end drenge eller om de har lettere ved at fortælle, om de oplevelser, de har af at blive mobbet eller af at mobbe andre.

Figur 7 – Mobning

Der ses mere mobning blandt piger end drenge.

Passiv mobning forekommer ofte blandt børn. Mobning er et gruppefænomen. Mange børn ved ikke, at de er med til at mobbe, når de står og kigger på, at mobningen foregår. Andre er måske bange for at blive det næste offer. Mobning er i den grad et fænomen, der berører større grupper og ikke kun den mobbede eller mobberen. I værste fald kan mange børn komme til at tro, at mobning er okay, da "de andre" ikke griber ind.

Du kan læse mere om mobning og hvordan man kan forebygge det hos børn på:

www.kammagiitta.gl/www.friformobberi.dk

www.digitaldialog.dk

www.friformobberi.dk

www.sikkerchat.dk

Fortryde handlinger på internettet

UD AF 630 BØRN, SOM SVAREDE PÅ SPØRGSMÅL OM, HVORVIDT DE HAR FORTRUDT HANDLINGER PÅ INTERNETTET, HAR 350 FORTRUDT NOGET, DE HAR GJORT.

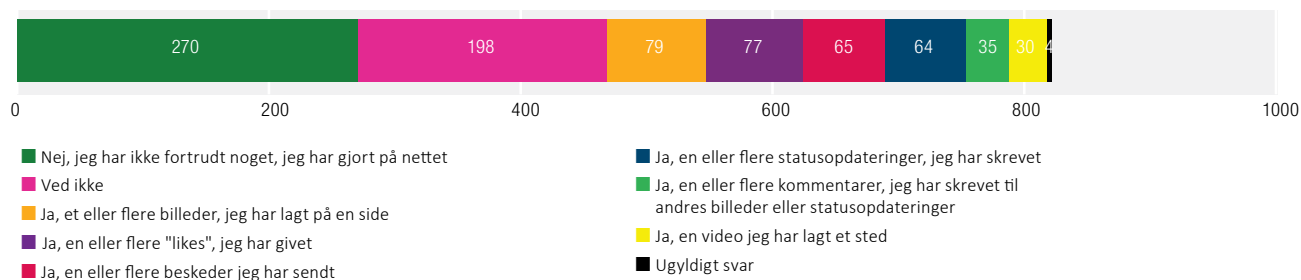
Det drejer sig dog om meget forskellige ting som f.eks. at give "likes", dele billeder eller videoer eller skrive statusopdateringer, som man senere fortryder.

Det kan tænkes, at nogle handlinger kan få større konsekvenser end andre. F.eks. kan det have store konsekvenser for et barn at lægge billeder af sig selv eller andre på f.eks. Facebook eller sende beskeder, som de senere har fortrudt.

"BØRN OG UNGE HAR RET TIL SÆRLIG BESKYTTELSE OG VEJLEDNING, NÅR DE BRUGER INTERNETTET. HVIS DU ER KOMMET TIL AT SPREDE INDHOLD, DER KAN SKADE DIG SELV, DIN VÆRDIGHED, SIKKERHED ELLER DIT PRIVATLIV, HAR DU RET TIL AT BEDE OM AT FÅ DET SLETTET INDEN FOR EN RIMELIG TID"

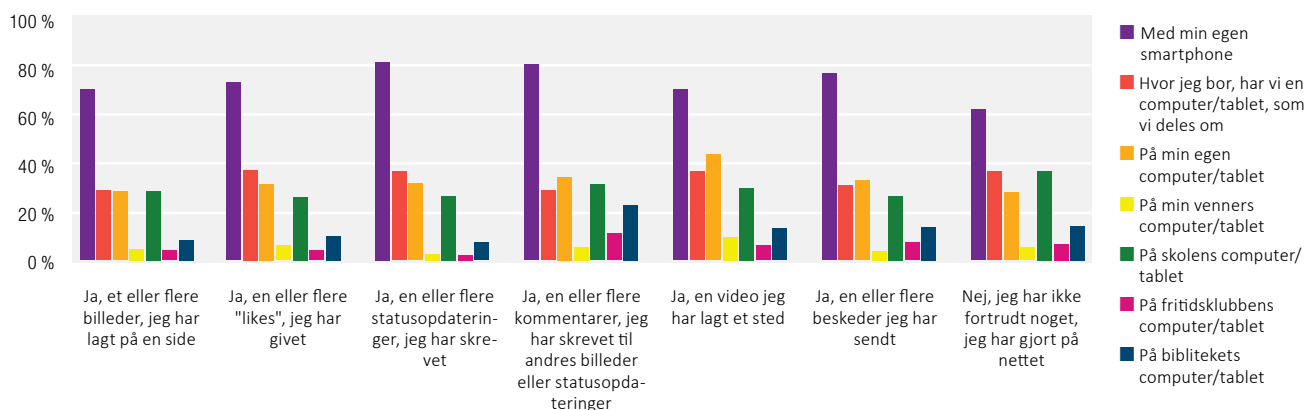
Medierådet for børn og unge et al.

Figur 8 – Børn som har fortrudt handlinger på internettet

270 børn har ikke fortrudt nogen handlinger på internettet.

Figur 9 – Fortryde handlinger på internettet

Børn der fortryder handlinger på internettet benytter mest en smartphone til at gå på nettet med. Dette kan måske hænge sammen med, at det er lettere tilgængeligt at lægge billeder på internettet over sin smartphone, der også sbruges som kamera.

Dårlige oplevelser på internettet

HELE 67 BØRN ER BLEVET KONTAKTET AF VOKSNE FREMMEDE PÅ INTERNETTET. DET SVARER TIL 10,91 % AF DE 614 BØRN, DER HAR BESVARET SPØRGSMÅLET, OM DE HAR OPLEVET NOGET PÅ NETTET, SOM DE IKKE BRØD SIG OM.

56 børn er blevet kontaktet af unge eller børn, de ikke kendte i forvejen. Det svarer til 9,12 % af børnene. Det sker altså, at børn kontaktes af fremmede – både voksne og børn.

Børn og unge kan få tilsendt seksuelle beskeder og billeder eller blive ofre for "falske" venskaber, der ender i at de bliver overtalt til at sende seksuelt betonedede billeder eller webcamoptagelser til fremmede (Saaffik, 2015). Når en person på in-

ternettet skaber venskabelig kontakt over internettet med henblik på en seksuel relation til barnet eller den unge, kaldes det "online-grooming" (ibid.). Det er yderst vigtigt, at man som voksen taler med børn og unge om sikkerhed på internettet og mobiltelefonen.

142 børn fortæller, at de har set billeder eller videoer af personer, der er voldelige, af krig eller døde mennesker, af nøgne mennesker og mennesker der har sex. Alt sammen noget børnene forbinder med dårlige oplevelser. Det er de voksnes ansvar at bruge tid med børn, når de er på internettet og hjælpe med at forstå, hvad de ser på internettet og hvordan de takler eventuelle dårlige oplevelser. De voksne bør lære børn og unge at være kritiske overfor links og sider, de møder på internettet.

BØRN HAR RET TIL BESKYTTELSE I FORBINDELSE MED BRUGEN AF INFORMATIONS- OG KOMMUNIKATIONSTEKNOLOGI (IKT). DETTE GÆLDER FOR BØRN SOM BRUGERE OG MODTAGERE.

FN's Konvention om barnets rettigheder, artikel 19. Genel comment no. 13.

ADGANG TIL HJÆLP

Nogen at tale med

KUN 348 BØRN HAR SVARET PÅ SPØRGSMÅLET OM, DE HAR TALT MED NOGEN OM DE DÅRLIGE OPLEVELSER, DE HAR HAFT PÅ INTERNETTET.

Børnene havde mulighed for at afkrydse flere svarmuligheder. Resultatet viste, at ca. 39 % taler med deres venner, ca. 33 % med deres forældre og ca. 17 % med søskende. 39 % taler ikke med en om deres oplevelser. Der er således en meget stor del, som ikke får talt om de dårlige oplevelser, de har haft. Dette kan være særligt problematisk, hvis den dårlige oplevelse f.eks. handler om, at barnet er blevet kontaktet af en fremmed voksen.

Tablet 4 – Nogen at tale med

Svarmuligheder	Besvarelser	
Ja, med venner	38,79 %	135
Nej, jeg har ikke talt med nogen om det	38,51 %	134
Ja, med mine forældre	33,05 %	115
Ja, med søskende	16,09 %	56
Ja, med min lærer	8,62 %	30
Ja, med en voksen i min fritidsklub	2,01 %	7
Ja, med de voksne hvor jeg bor	1,44 %	5
Ugyldigt svar	0,86 %	1
Respondenter i alt:		348

**Har du talt med nogen, om de ting du ikke brød dig om?
348 besvarede spørgsmålet, 562 sprang spørgsmålet over.**

Venner har en stor betydning i de unge børns liv. Sammen med venner lærer børnene ikke kun sociale omgangsregler i almindelighed, men også omgangsreglerne på internettet. Grænser afprøves og selvforståelse udvikles. Børn i 11-12 års alderen er i gang med at udvikle mere selvstændighed og er på vej ind i teenageårene, hvilket kan medføre et større tilvalg af venner fremfor forældre eller andre voksne. Det er

dog vigtigt, at disse børn endnu har nogle stabile og tillidsvækkende voksne (forældre og andre) i deres netværk, som de altid kan kontakte og søge tilbage til for råd, støtte og vejledning.

Forskellige hjælpeinstanser:

- MIO's SMS-rådgivning 1899
- Børne- og ungetelefonen 134
- Attavik 146.

”DE NATIONALE MYNDIGHEDER HAR PLIGT TIL AT BESKYTTE DIG MOD KRIMINALITET, SOM BLIVER BEGÅET PÅ ELLER VED HJÆLP AF INTERNETTET”

Medierådet for børn og unge et al.

Kendskab til hjælpeinstanser

UNDER HALVDELEN AF BØRNE I UNDERSØGELSEN KUNNE SVARE PÅ, HVILKE HJÆLPEINSTANSER MAN KAN KONTAKTE, HVOR DER SIDDER EN VOKSEN, SOM MAN KAN TALE MED OM SVÆRE OPLEVELSER OG TANKER.

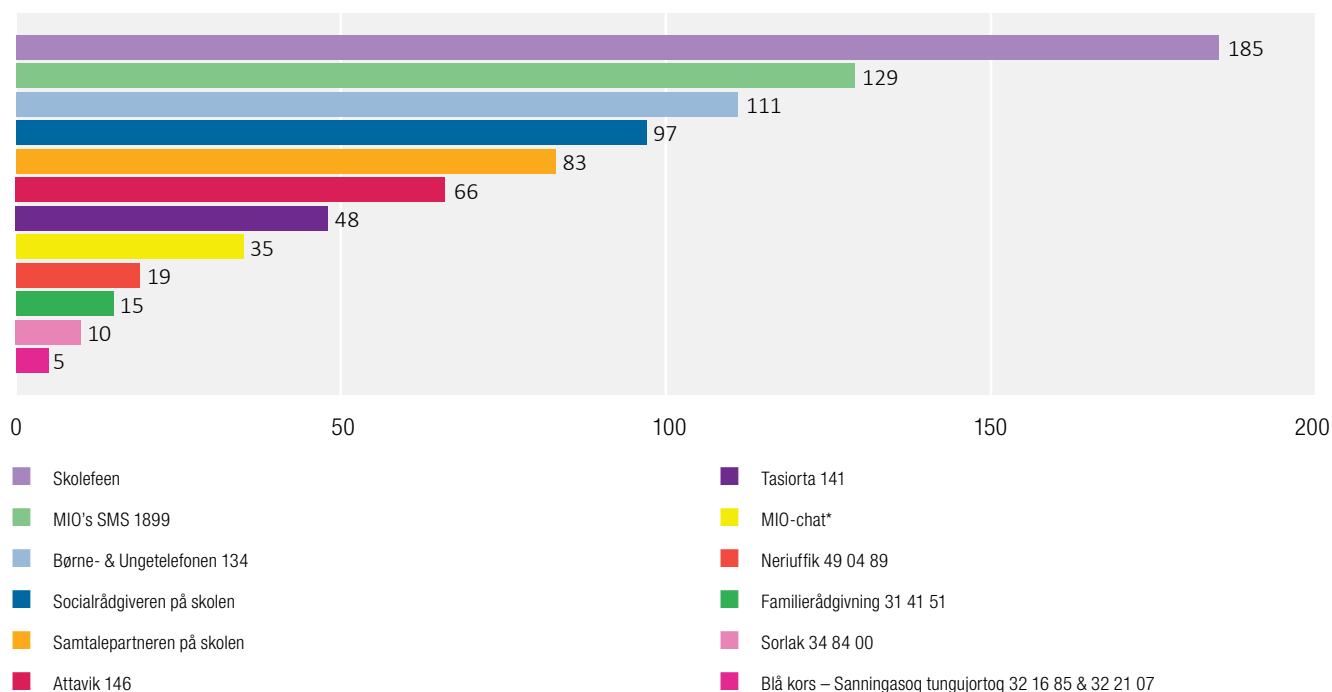
Børnenes besvarelser viser, at de først og fremmest henvender sig til skolefeen på deres skole, hvis de har brug for hjælp fra en voksen til at tale med om svære ting eller problemer. Derfor var de instanser, børnene kendte bedst til, MIO's

SMS-rådgivning 1899 og Børne- og ungetelefonen 134. Herefter blev andre muligheder for hjælp gennem skolen nævnt (samtalepartner og socialrådgiver).

Det er bemærkelsesværdigt, at en meget stor del af børnene ikke ved, hvor de kan henvende sig, hvis de har brug for hjælp eller brug for at blive lyttet til.

MIO opfordrer til, at man taler med børn om, hvor man kan få hjælp i hverdagen. Dette lige fra MIO's SMS-rådgivning 1899, Børne- og ungetelefonen 134 til politiet og brandvæsenet.

Figur 10 – Kendskab til hjælpeinstanser

* Findes ikke længere

Børn mellem 11-12 år har et stort kendskab til den hjælp, de kan få gennem skolerne samt gennem MIO's SMS-rådgivning 1899 og Børne- og ungetelefonen 134.

MIO'S ANBEFALINGER

MIO's afsluttende anbefalinger

SMARTPHONES, COMPUTERE, TABLETS OG ANDET ELEKTRONISK HARDWARE HAR FÅET SIN PLADS I NÆSTEN ET HVERT HJEM. INTERNET OG SOCIALE MEDIER ER I DAG EN INTEGRERET DEL AF DE FLESTE BØRN OG UNGES LIV. DE FORSKELLIGE TILGÆNGELIGE MEDIER KAN VÆRE MED TIL AT STYRKE BØRN OG UNGES VIDEN OG GIVE DEM FLERE HANDLEMULIGHEDER END TIDLIGERE.

Børn kan hurtigt og nemt finde ny viden om alt fra sociale medier til spil og nyheder, når de surfer på nettet. De kan deltage i netværk på en helt ny måde og mange kan få oplevelsen af at være en del af et fællesskab, de ikke havde før. Børn kan også inddrages på en anden måde end tidligere og mange vil have muligheden for at deltage i forskellige aktiviteter, de ikke havde mulighed for før.

Denne undersøgelse har vist os, at størstedelen af børn og unge bruger internettet ofte, mange på deres egen smartphone og mange uden at opleve interesse fra de voksne for deres aktiviteter på nettet. Der er brug for en større interesse fra de voksnes side vedrørende børns brug af internet og sociale medier. Børn og unge bliver bedre og bedre til at benytte og kommunikere over elektroniske medier. Det skaber et større behov for mediekundskab hos voksne – forældre og børneprofessionelle – for at give børn en sikker tilgang til fælden i cyperspace.

MIO anbefaler, at forældre, plejeforældre, døgninstitutionspersonale og andre børneprofessionelle "uddanner sig" indenfor brugen af internet og sociale medier. MIO har udarbejdet nogle råd til voksne generelt om forhold, de kan være opmærksomme på, når børn skal i gang med at benytte internettet. Disse råd kan læses i afsnittet "Gode råd til voksne, når børn er på internettet".

MIO anbefaler desuden, at voksne taler med børn om, hvilke forskellige hjælpeinstanser, der eksisterer til børn og unge. Tal med børn om, hvilke tillidspersoner de har i deres liv. Hvem kan de stole på og altid komme til? Har de en voksen i deres liv, som de kan henvende sig til? Dette behøver ikke altid at være en forælder. Det kan være en lærer eller et familiemedlem. Det kan være en stor hjælp for børn at tale om dette, ligesom det kan være en stor hjælp at fortælle børn, at de ikke er alene om dårlige oplevelser på internettet eller mobilen og at der er hjælp at hente.

Børn har ret til at kende deres rettigheder i forhold til internettet og de sociale medier, ligesom de har ret til at kende dem i al almindelighed.

Gode råd til voksne, når børn er på internettet

- Vis altid interesse for børns aktivitet på internettet. Vær forstående og vis tillid i stedet for at udspionere.
- Find ud af hvilke rettigheder og hvilket ansvar de har på de forskellige sites.
- Brug evt. forældrestyring på computeren, så ulovlige (eller andre farlige) hjemmesider ikke popper op.
- Lær dit barn at oprette private profiler (f.eks. på Facebook).
- Hjælp dit barn med at finde en god og sikker adgangskode.
- Vær opmærksom på, om der er aldersgrænser for brugen af sider på internettet.
- Lær dit barn, hvilke personlige oplysninger de må dele på internettet (det er f.eks. sikrest at holde fødselsdatoer, adresser og telefonnumre privat).
- Lær dit barn, hvilke venskaber det okay at godkende og hvilke det ikke er.
- Børnene skal vide, hvordan og hvorfor man skal respektere andres profiler, billeder og informationer på internettet. Hvad må man dele, kommentere og gemme, og hvad må man ikke.
- Lær børnene, hvad de skal gøre, hvis nogen generer dem (f.eks. gå til forældre/voksne, blokere personen, rapportere problemet, ikke optrappe konflikter m.v.).
- Lær børnene altid at slukke webkameraet.
- Vær opmærksom på, at nogle ting på nettet (og mobiltelefonen) kan koste penge.
- Gå ikke i panik, hvis uheldet er ude. Støt, lyt, forklar og hjælp børnene.
- Benyt et antivirusprogram og kryptér jeres trådløse netværk.
- Tænk forebyggende.
- Lær børnene at anvende samme forholdsregler ved brug af internet, når de bruger mobiltelefon.

Rådene er udarbejdet med inspiration fra forskellige hjemmesider. Referencer findes sidst i rapporten.

OM UNDERSØGELSEN

Metoder

BØRNEPANELET BLEV OPRETTET I 2014 OG BESTÅR AF GRØNLANDSKE 6.-7. KLASSES FOLKESKOLEELEVER FRA HELE LANDET.

Det er tanken, at Børnepanelet kan bruges som udgangspunkt for kvalitative undersøgelser af normer blandt børn og som baggrundsviden til MIO's kommende indsatsområder. I andre tilfælde vil undersøgelserne blive brugt til at viderefremde børns holdninger, kendskab eller erfaringer. Det kan f.eks. være i forhold til deres erfaringer med inddragelse, deres viden om børns rettigheder og hvordan de efterleves i praksis eller afdækning af de fysiske rammer i deres hverdag f.eks. i skolen.

Dette er den første Børnepanelundersøgelse, som på baggrund af kvantitative oplysninger belyser børn og unges brug af internet og sociale medier.

Undersøgelsen

BØRNELEVERNE BLEV HØRT VED HJÆLP AF SPØRGESKEMAER, SOM UNDER HVERT SPØRGSMÅL HAVDE FLERE SVARMULIGHEDER.

Enkelte spørgsmål suppleredes af underspørgsmål med mulighed for, at børnene selv kunne formulere deres svar. Dette gav mulighed for bredere refleksioner, men stillede også krav til en vis modenhed blandt børnene. Mange børn benyttede dog ikke denne mulighed og svarede i stedet for, at de ikke ønskede at uddybe de enkelte spørgsmål. Deres svar var blandt andet: "Det vil jeg ikke sige" eller også svarede de blankt. De børn, der svarede på de enkelte uddybende spørgsmål, svarede med korte vendinger og korte sætninger.

Der var mulighed for, at børnene kunne besvare spørgeskemaet på grønlandsk eller dansk.

Eleverne repræsenterer et bredt udsnit af børn fra forskellige sociale lag og med forskellig levevis. Elever kommer fra både fra byskoler og bygdeskoler. Eleverne, der både er drenge og piger, er primært i alderen 11-12 år. I alt har 910 elever deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. Der er indhentet samtykke fra samtlige af børnenes forældremyndighedsindehavere.

Alle resultater af undersøgelsen er blevet indført i SurveyMonkey og er herefter blevet analyseret.

Basisoplysninger om børnene

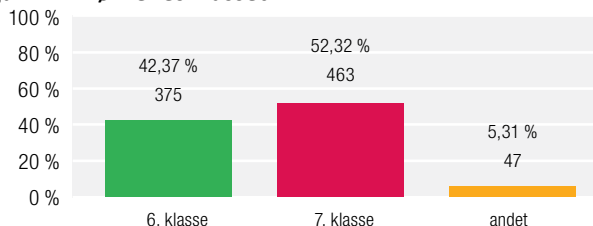
Antallet af drenge og piger

Antallet af deltagende drenge og piger i spørgeskemaundersøgelsen var næsten ligeligt fordelt. MIO håbede på deltagelse fra ca. 800 børn og til MIO's store glæde deltog hele 910 børn. 892 børn besvarede spørgsmålet om køn – 473 piger og 417 drenge. To børn svarede, at de var begge køn. 18 sprang spørgsmålet over.

Børnenes klassetrin

910 elever fra primært 6.-7. klasse deltog i spørgeskemaundersøgelsen. Nogle elever går i integrerede klasser, hvor flere klassetrin er samlet, men undervises trindelt. Et fåtal besvarede af ukendte årsager ikke alle spørgsmål.

Figur 11 – Børnenes klassetrin

"Andet" henviser til klasser hvor 6.-7. klasse er integreret sammen med andre klassetrin.

Besvaret: 885, sprunget over: 25.

Kommunefordeling

De større kommuner har naturligt flere elever.

Tabel 5 – Fordeling på kommuner

Kommune	6. klasser	7. klasser	Andet	I alt
Kommune Kujalleq		45	4	91
Qaasuitsup Kommunia	165	185	31	381
Kommuneqarfi Sermersooq	166	163	43	372
Qeqqata Kommunia	8	34	4	46

890 børn svarede på spørgsmålet om, hvilken by/bygd de kom fra, 13 svar var ugyldige, 7 børn svarede ikke. "Andet" henviser til børn der modtager VSP (vidtgående specialundervisning), går i integrerede klasser eller børn der modtager anden undervisning.

Børnenes alder

Børnene, der deltog i spørgeskemaundersøgelsen, var primært 11 og 12 år. Børn i denne alder forventes at kunne forstå spørgsmål og formuleringer i spørgeskemaet, samt deltage ved eventuelle supplerende interviews.

Bor hjemme

Størstedelen af de børn, der deltog i undersøgelsen, bor sammen med én eller begge forældre. Der er dog en mindre andel, som bor henholdsvis hos anden familie, i plejefamilie eller på døgninstitution.

Tabel 6 – Børnenes bobæl

Svarmuligheder	Besvarelser
Sammen med én af mine forældre	30,16 % 257
Sammen med begge mine forældre	64,55 % 550
Sammen med andre familiemedlemmer (f. eks. bedsteforældre, onkler og tanter)	4,93 % 42
Sammen med min plejefamilie	3,64 % 31
Sammen med børn og voksne i min døgninstitution	1,41 % 12
Respondenter i alt:	852

852 børn besvarede spørgsmålet. 58 sprang spørgsmålet over.

Referencer

Europarådet om Menneskerettigheder (udgivet på dansk af Medierådet for børn og unge & Forbrugerrådet Tænk, Institut for Menneskerettigheder, Digital Identitet, Danish Science Factory og Børnerådet): *Din guide til menneskerettigheder på internettet.*

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (2014): *Af rapportering fra ekspertudvalget for børn, unge og markedsføring.*

Niclasen B. (2015): *Trivsel og sundheds blandt folkeskoleelever i Grønland - resultater fra skolebørnsundersøgelsen HBSC Grønland i 2014. Statens Institut for Folkesundhed, København.*

Saaffik (2015): *Seksuelle overgreb mod børn og unge i Grønland. Beredskab, samtale med børn, vidensdeling. Naalakkersuisut, Departement for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender.*

www.digitaldialog.dk
www.friformobberi.dk
www.kammagiitta.gl
www.sikkerchat.dk

DILEMMAKORT

Benyt nedenstående dilemmakort til inspiration og få gang i debatten.

Lav evt. også selv dine egne dilemmakort.

TIL BØRN

En pige fra 7. klasse har postet et billede af sig selv i badetøj.

Må du sende billedet videre? Hvad ville du sige til pigen?

Hint! Når du først har offentliggjort et billedet på internettet, ligger det tilgængeligt for mange.

En du ikke kender skriver til dig på Facebook og spørger om du vil lave en lille video om, hvem du er, så kan du vinde en konkurrence.

Hvad gør du?

Hint! Hvor går grænserne for deling af personlige oplysninger på internettet? Hvad er sikkert på nettet?

Din klassekammerat har lagt en videofilm af dig på YouTube, hvor du falder og dine klassekammerater griner. Din klassekammerat har ikke spurgt dig om lov først.

Er der nogen dilemmaer her?

Hint! Mobning.

TIL FORÆLDRE

Du ser, din søn har modtaget en besked, hvor der står: "Du dum og grim". Det viser sig, han har fået flere i løbet af de sidste par måneder.

Hvad gør du? Hvem vil du involvere? Hvad siger du til din søn?

Hint! Mobning.

Din datter på 12 år har hentet Snapchat app'en. Du ser, at aldersgrænsen for at hente app'en er 13 år.

Hvad gør du?

Hint! Aldersgrænser på sociale medier oprettes grundet muligt skræmmende indhold for børn.

Din store søn er meget ofte på nettet og går ikke ud. Han ser ikke mange venner og ønsker ikke at deltage i familieaktiviteter.

Hvad gør du? Hvad siger du?

Hint! Børn er børn, indtil de er 18 år. Hvad er passende tid for brug af internet i dag?

TIL BØRNEPROFESSIONELLE

En forælder spørger til skolens holdning omkring sociale medier som Facebook.

Hvad er din holdning?

Hint! Aldersgrænser, konsekvenser, samarbejde.

Din kollega har oprettet en gruppe på et internetmedie til klassen. Flere forældre er bange for deling af videofilm i gruppen.

Hvad gør du?

Hint! Der findes lukkede brugergrupper på bl.a. YouTube.

Du finder ud af, at klassen skriver hårde ord til hinanden på internetchatten. Der er også flere forkortelser af ord og begreber, du ikke forstår.

Hvad gør du?

Hint! Søg viden om børn og internet.

Inspiration og kilde: www.digitaldialog.dk